

**ЗАДАНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОБХВАТА И
СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДОКЛАД ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА
НА**

**проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027,
съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между
Република България и Република Северна Македония и Териториална
стратегия за интегрирани мерки**

*(съгласно чл.19а на Наредбата за условията и реда за извършване на
екологична оценка на планове и програми и чл. 86, ал.3 на Закона за опазване
на околната среда)*

Възложител: Министерство на регионалното развитие и благоустройството

2021 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	5
II. ИНФОРМАЦИЯ ЗА КОНТАКТ С ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ	6
1. <i>Име, седалище и единен идентификационен номер на юридическото лице</i>	6
2. <i>Пълен пощенски адрес</i>	6
3. <i>Телефон, факс, E-mail</i>	6
III. ЗАДАНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОБХВАТА И СЪДЪРЖАНИЕТО НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА	7
1. <i>Описание на съдържанието на основните цели на ПТГС и ТСИМ г. и връзка с други съотносими планове и програми</i>	7
1.1. <i>Основание за изготвяне на ПТГС и ТСИМ</i>	7
1.2. <i>Основни цели и предвиждания на ПТГС и ТСИМ</i>	8
1.3. <i>Алтернативи за ПТГС и ТСИМ</i>	17
1.4. <i>Връзка на ПТГС и ТСИМ с други съотносими планове, програми и стратегии</i>	17
2. <i>Текущо състояние на околната среда и евентуално развитие без прилагането на ПТГС и ТСИМ</i>	20
2.1. <i>Текущо състояние на околната среда</i>	20
2.2. <i>Евентуално развитие на околната среда без прилагането на ПТГС и ТСИМ</i>	28
3. <i>Характеристика на околната среда за територии, които вероятно ще бъдат значително засегнати с реализацията на ПТГС и ТСИМ</i>	28
4. <i>Съществуващи екологични проблеми, установени на различно ниво, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ включително отнасящите се до райони с особено екологично значение, като защитените зони по Закона за биологичното разнообразие</i>	29
5. <i>Цели на опазване на околната среда на национално и международно равнище, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ и начин, по който тези цели и всички екологични съображения са взети под внимание при изготвянето на програмата и стратегията</i>	29
6. <i>Вероятни значителни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, в т.ч. и трансгранични въздействия върху околната среда в други държави</i>	29
7. <i>Мерки, предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсирание на неблагоприятните последици от осъществяването на ПТГС и ТСИМ върху околната среда и човешкото здраве</i>	30
8. <i>Мотиви за избор на разгледаните алтернативи</i>	31
9. <i>Методи за извършване на екологичната оценка, използвана нормативна база и документи и трудности при събиране на необходимата за това информация</i>	31
10. <i>Мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на ПТГС и ТСИМ</i>	35
11. <i>Заключение на екологичната оценка</i>	35

<i>12. Справка за резултатите от проведените консултации в процеса на изготвяне на ПТГС и ТСИМ и извършване на екологичната оценка.....</i>	<i>35</i>
<i>13. Нетехническо резюме на екологичната оценка.....</i>	<i>35</i>
<i>14. Приложения към доклада за екологична оценка.....</i>	<i>35</i>

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

БПК₅	Биологична потребност от кислород - кислород, консумиран в литър проба при постоянна температура от 20°C в продължение на 5 дни инкубационен период
ГКПП	Граничен контролно-пропускателен пункт
ДЕО	Доклад за екологична оценка
ЕО	Екологична оценка (Стратегическа екологична оценка по смисъла на Директива 2001/42)
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
КАВ	Качество на атмосферния въздух
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МСП	Малки и средни предприятия
Наредба за ЕО	Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми
НО	Национален орган
НПО	Неправителствени организации
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ПАВ	Полициклични ароматни въглеводороди
ПоМ	Програма от мерки
ПТГС	Програма за трансгранично сътрудничество
ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПУРН	План за управление на риска от наводнения
УО	Управляващ орган
ФПЧ	Фини прахови частици

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Заданието за обхват и съдържание на Доклада за Екологична оценка (ДЕО) на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027 (ПТГС), съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Северна Македония и Териториална стратегия за интегрирани мерки (ТСИМ) е изготвено в рамките на процедурата по екологична оценка (ЕО), в изпълнение на изискванията на чл. 19а от *Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми* (Наредбата за ЕО). Заданието е съобразено с указанията в писмо на Министерство на околната среда и водите (МОСВ) с изх. № ЕО-17/29.06.2021 г., с което Министърът на околната среда и водите е определил да се извърши задължителна екологична оценка на проектите на ПТГС и ТСИМ.

Целта на настоящото **Задание за обхват и съдържание на ДЕО** е да предложи обхват и съдържание на ДЕО, по които заинтересованите страни могат да направят предложения, бележки и препоръки. Получените становища ще бъдат отразени/изпълнени при изготвянето на ДЕО, с което ще се гарантира постигането на целите на процедурата по ЕО за интегриране на екологичните съображения в проектите на програма и стратегия и опазването на околната среда и човешкото здраве при прилагането им.

Съобразно чл. 19, ал. 1, ал. 3 и ал. 4 от Наредбата за ЕО, през различните фази на подготовка на ПТГС и ТСИМ и ЕО, Възложителят следва да проведе консултации с обществеността, заинтересованите органи и трети лица, които могат да бъдат засегнати от реализирането на програмата и стратегията, с цел получаване и съобразяване на техните становища и бележки, по *схема за провеждане на консултации*, която е изготвена като отделен документ.

На територията на Република България Заданието за обхват и съдържание на ДЕО се предоставя за консултации от МРРБ на *Министерство на околната среда и водите (МОСВ)* – съгласно чл.19а, т.1 от Наредбата за ЕО, *Министерство на здравеопазването (МЗ)* – съгласно чл.19а, т.2 от Наредбата за ЕО и на *обществеността, останалите заинтересовани органи и трети лица, определени в схемата за провеждане на консултации* – съгласно чл.19а, т.3 от Наредбата за ЕО.

Заданието за обхват и съдържание на ДЕО се предоставя от Министерство на регионалното развитие и благоустройството, в качеството му на Управляващ орган (УО) по програмата, на Националния орган (НО) по ПТГС и ТСИМ – Министерство на местното самоуправление на Република Северна Македония, за провеждане на консултации в партниращата страна по програмата и стратегията.

II. ИНФОРМАЦИЯ ЗА КОНТАКТ С ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ

1. Име, седалище и единен идентификационен номер на юридическото лице

Министерство на регионалното развитие и благоустройството

2. Пълен пощенски адрес

гр. София 1000, ул. „Св. Св. Кирил и Методий“ № 17-19

3. Телефон, факс, E-mail

Лице за връзка: Десислава Георгиева – Директор на дирекция „Управление на териториалното сътрудничество“

Телефон: 02/9405 488

E-mail: D.G.Georgieva@mrrb.government.bg

III. ЗАДАНИЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОБХВАТА И СЪДЪРЖАНИЕТО НА ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА

Заданието за определяне на обхвата и съдържанието на ДЕО е изготвено при съобразяване на изискванията на чл. 86, ал. 3 от *Закона за опазване на околната среда* и указанията в писмо на МОСВ с изх.№ ЕО-17/29.06.2021 г.

Докладът за екологична оценка (ДЕО) ще бъде изготвен в следните структура, обхват и съдържание:

1. Описание на съдържанието на основните цели на ПТГС и ТСИМ г. и връзка с други съотносими планове и програми

1.1. Основание за изготвяне на ПТГС и ТСИМ

Изготвянето на програмите за трансгранично сътрудничество се основава на първо място на Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общо приложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (*Общ Регламент*) и за Регламент (ЕС) 2021/1059 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно специалните разпоредби за цел „Европейско териториално сътрудничество“ (Interreg), подкрепяна от Европейския фонд за регионално развитие и инструменти за външно финансиране (*Интеррег Регламент*).

На национално ниво водещи документи са изготвянето на програмите са:

- Проект на **Споразумение за партньорство**, съдържащ списък на програмите по Интеррег;
- **Решение № 196 на Министерския съвет от 11 април 2019 г.** за одобряване на Анализ на социално-икономическото развитие на България 2007-2017 г. за определяне на националните приоритети за периода 2021-2027 г., на списък с целите на политиките, които да бъдат подкрепени през програмен период 2021-2027 г., и на списък с програми и водещи ведомства за разработването им, с което Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) е определено за водещо ведомство за разработването на програмите по цел *Европейско териториално сътрудничество* (Interreg) 2021 – 2027 г.;
- **Постановление № 142 на МС от 2019 г.** за разработване на стратегическите и програмните документи на Република България за

управление на средствата от фондовете на ЕС за програмен период 2021-2027 г.

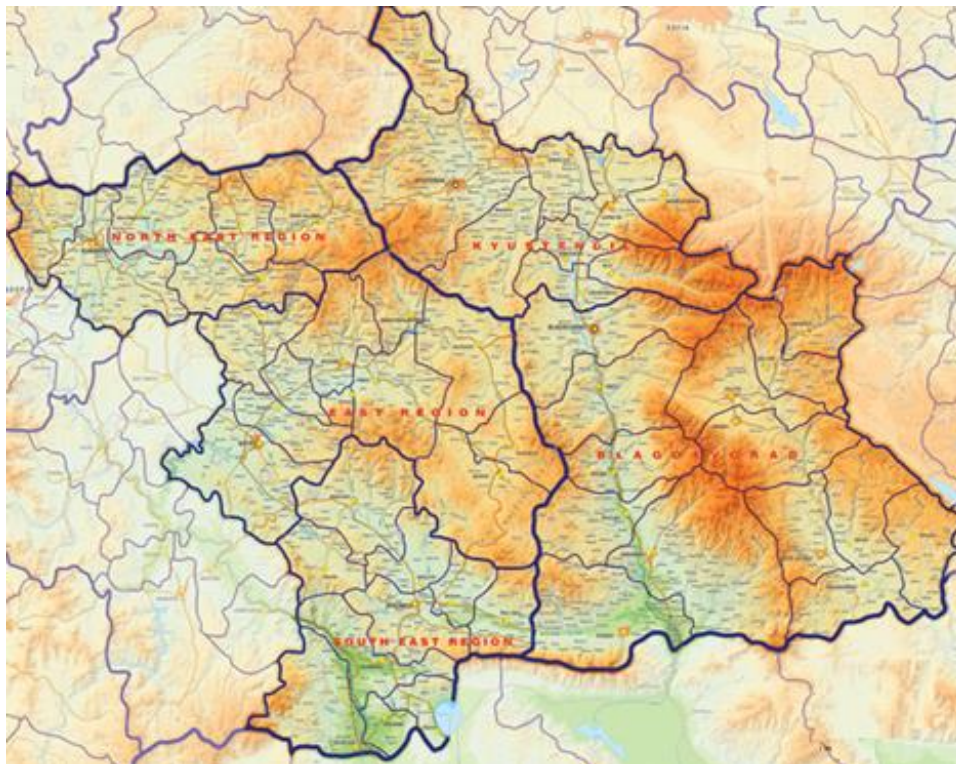
ПТГС и ТСИМ се финансират от Европейския съюз със средства по Инструмента за предприсъединителна помощ.

МРРБ е УО по двустранните програми Интеррег за трансгранично сътрудничество между Република България и Република Сърбия, Република Турция и Република Северна Македония.

1.2. Основни цели и предвиждания на ПТГС и ТСИМ

А. ПТГС 2021-2027 г. между Република България и Република Северна Македония е с географски обхват:

- Република България: 2 NUTS III области: Благоевград и Кюстендил;
- Република Северна Македония: 3 NUTS III райони: Североизточен, Източен и Югоизточен.

Фигура № 1.2-1 Териториален обхват на ПТГС 2021-2027 г. между Република България и Република Северна Македония

Програмата идентифицира следните **Обща цел, Цели на политиката** (от Предложението за Общ Регламент) и **свързани с тях Приоритети, Специфични цели и Дейности/Инвестиции, обект на подкрепа:**

Фигура № 1.2-2 Тематична концентрация на ПТГС 2021-2027 г. между Република България и Република Северна Македония

Съдържанието на **приоритетите** е както следва:

Приоритет 1: По-зелен граничен регион:

Цел на политиката 2: „По-зелена, нисковъглеродна Европа“

Специфична цел 1.1: „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и зелената инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване“.

Видове дейности/инвестиции, обект на подкрепа:

- Инвестиции за изграждане на зелени площи (зелени балкони, зелени стени, зелени покриви, атриум, зелени настилки, зелен паркинг, зелени огради, шумоизолации и др.);
- Инвестиции за изграждане на извънградски зелени площи, включително подобряване на връзките между зелените площи (алеи от дървета и улични дървета / жив плет, зелени детски/училищни площадки, речни зелени площи);
- Инвестиции за изграждане на градски зелени площи (градски/исторически паркове/градини, квартални/институционални/спортни зелени пространства/съоръжения, зони с неподдържана растителност);
- Инвестиции за изграждане на зелени площи за управление на водите, вкл. дъждовни (зелени крайпътни канали за дъждовни води, инфилтрационни басейни/изкопи, зелени резервоари, дъждовни градини, устойчиви градски дренажни системи и др.);
- Инвестиции в дейности, предназначени за контрол на замърсяването и рехабилитация на реки и изоставени полета;
- Подкрепа за съвместни стратегии и планове за действие за повишаване на осведомеността и разработване на нови инструменти, извършване на тестове, както и трансфер на решения между съответните заинтересовани страни.

Целеви групи:

Местно население, посетители, местни власти и регионални структури на централната администрация, Неправителствени организации (НПО), академични и научни институции.

Бенефициери:

Публични власти, изследователски институции, НПО.

Приоритет 2 По-свързан граничен регион

Цел на политиката 3: „По-свързана Европа“

Специфична цел: „Развитие на климатично устойчива, интелигентна и интермодална национална, регионална и местна мобилност, включително подобрен достъп до TEN-T и трансгранична мобилност“

Стратегически проект: “Създаване на нов Граничен контролно-пропускателен пункт (ГКПП) „Клепало” между Република България и Република Северна Македония”

Основната цел на проекта е подобряване на регионалната свързаност и стимулиране на икономическия растеж в трансграничния регион. Специфичните цели на проекта са:

- Облекчаване на нарастващия трафик на хора и стоки между двете страни;
- Укрепване на комуникационните връзки между двете страни;
- Подобряване и разширяване на достъпа до основна TEN-T мрежа.

Индикативни дейности по проекта:

- Модернизация на съществуващи и изграждане на нови сградни съоръжения;
- Закупуване на специализирано техническо оборудване, базирано на най-новите ИКТ решения;
- Рехабилитация на съществуващи и изграждане на нови пътища в двете страни, водещи до ГКПП „Клепало“;
- Извършване на специализирани оценки, необходими за изграждането и функционирането на ГКПП „Клепало“, като ОВОС и други технически оценки=

Бенефициери:

Митнически агенции, Министерства на вътрешните работи на Република България и Република Северна Македония, компетентни регионални публични органи.

Партньори:

Регионални администрации, агенции за пътна инфраструктура и от двете страни.

Приоритет 3 Интегрирано развитие на граничния регион

Цел на политиката 5: „Европа по-близо до гражданите“

Специфична цел „Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в райони, различни от градските“.

В рамките на Приоритет 3, за прилагане на *Цел на политиката 5 „Европа по-близо до гражданите“*, е предвидено разработването на **Териториална стратегия за интегрирани мерки (ТСИМ)**, която да адресира мерките (идентифицираните допустими дейности за подкрепа по програмата) по конкретни териториални нужди.

Интегрираният подход за посрещане/адресиране на нуждите и потенциалите на територията в разработваната ТСИМ се проявява в три основни аспекта:

- територия, дефинирана на базата постигане на устойчиви резултати по отношение на общи нужди и потенциали за развитие;
- участие на широк кръг партньори в целия процес на изготвяне, обсъждане, приемане и реализиране на стратегията.
- изведен пакет от взаимосвързани и допълващи се (интегрирани) мерки, на базата на тясна координация на различните публични политики съобразно местните специфики, отговарящ на местните нужди и потенциали за развитие и носещ обща полза за партньорите и региона.

Чрез **ТСИМ** ще даде приоритет на подкрепата за някои проекти/действия/дейности пред други – описани са по-долу при описанието на ТСИМ.

Целеви групи:

Гражданско общество, НПО, изследователски, академични, обучителни и социални институции, МСП, туристи, местните общности и жители, органите на местните/регионалните публичните власти, териториални структури на централните власти.

Бенефициери:

Органи на управление на местните власти, териториални структури на централните органи на управление на публичните власти, НПО, академични, обучителни и социални институции, МСП.

Б. ТСИМ 2021-2027 между Република България и Република Северна Македония

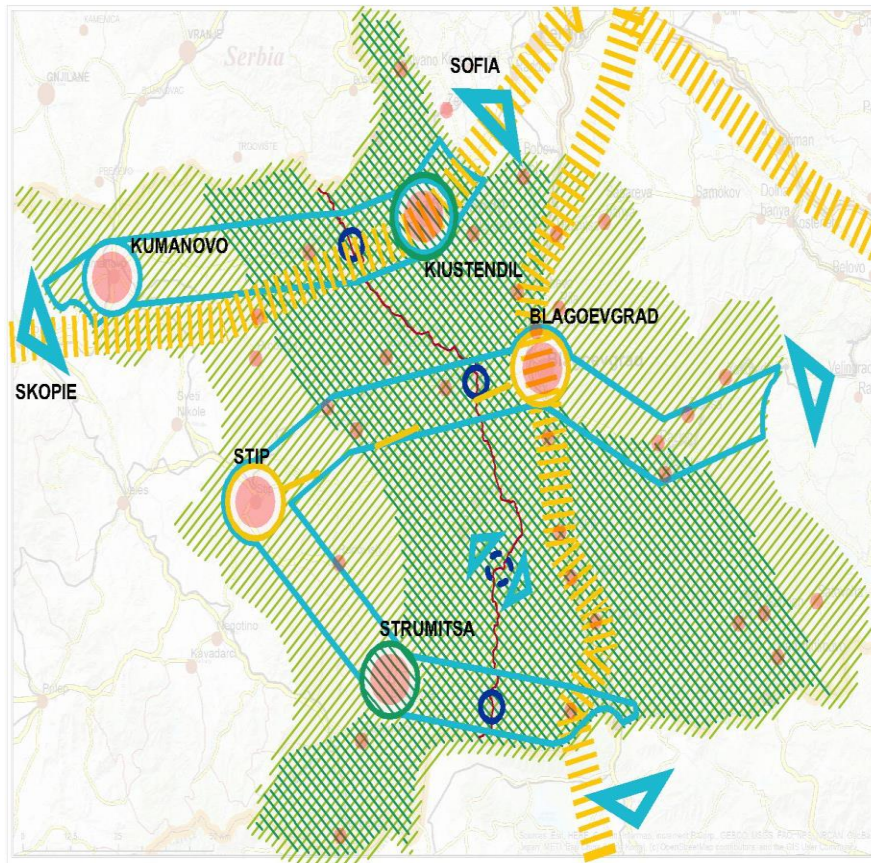
ТСИМ определя **Визията** на ПТГС, **стратегическа цел, специфични цели** (описани и по-горе към **Приоритет 3** на ПТГС) и **мерки**.

Визия: Територията на програмата за трансгранично сътрудничество между България и Република Северна Македония – място за утвърждаване и стабилност на културно-историческата реалност чрез съвместни усилия за взаимноизгодно сътрудничество, социално-икономическо сближаване и устойчиво развитие.

Територията в географския обхват на ТСИМ се характеризира с общи нужди и потенциали за развитие и по същество представлява функционална зона, но един по-задълбочено обвързан със спецификите на местния контекст („tailor-made“) подход за интервенции позволява в нея да се открият **Зони за интензивна намеса** (Intensive intervention zones).

Спецификите на местния контекст определят дефинирането на **четири такива зони (Фигура № 1.2-3)**. Всяка от тях съдържа и поне един център за развитие от по-високо ниво (голям град) и по този начин е свързана с ядрото на полицентричната мрежа. Тази връзка освен пространствено има и функционално измерение – в големите и по-развити градове по-лесно се постигат резултати в областта на новите технологии (зелени, кръгови, цифрови) и там е най-вероятно да се направят първите стъпки и да се даде тласък в развитието на цялата територия.

Зоните се наслагват една върху друга/взаимно се пресичат. Различните градове и териториите около тях попадат едновременно в няколко различни зони, което определя техния профил от гледна точка на интензивността на различните интервенции/мерки.

Легенда:

- Цялата функционална зона (цялата територия на стратегията)
- Зона на градове, центрове на познанието (два академични центъра)
- Зона на активна транспортна комуникация (устойчиво развитие на транспортните връзки)
- Зона на Европейски зелен пояс (засилена роля на опазване на биоразнообразието)

Фигура № 1.2-3 Идентифицирани зони за интензивна намеса в ТСИМ 2021-2027 г. между Република България и Република Северна Македония

Стратегическа цел 1: Социално развитие и сближаване чрез устойчив икономически растеж, базиран на „икономика на знанието“ и насочен към преодоляване на съществените различия между населените места от различни йерархични нива в зоната на ТГС

Специфична цел 1.1: Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и подобряване на бизнес средата

Мярка 1.1.1 Стимулиране за стартиране и развитие на МСП в ключови области с потенциал за създаване на трудова и алтернативна заетост; ориентация към високотехнологични производствени дейности с висока добавена стойност; преход към

кръгова икономика, свързана с намаляване на ресурсната зависимост и оползотворяване на отпадъците.

Съответни нужди и потенциал за развитие:

- балансирано развитие на бизнес-средата в зоната на ТГС, чрез целева подкрепа както за изоставащите райони, така и за развитие на високотехнологични производства със значителна добавена стойност;
- необходимост от повишаване конкурентоспособността на МСП чрез повишаване квалификацията и придобиване на ключови умения - лидерски, мениджмънт, маркетинг, дигитални и други компетентности;
- повишаване на ресурсната и енергийна ефективност на МСП и подкрепа за внедряване на модели на кръговата икономика;
- стабилна тенденция за устойчив икономически растеж, добри ресурси за икономическа диверсификация и повишена икономическа активност на МСП.

Мярка 1.1.2 *Балансирано развитие на бизнес-средата в зоната на ТГС, чрез целева подкрепа както за изоставащите райони, така и за развитие на високотехнологични производства със значителна добавена стойност; повишаване на привлекателността на зоната за ТГС за преки чуждестранни инвестиции.*

Съответни нужди и потенциал за развитие:

- балансирано развитие на бизнес-средата в зоната на ТГС, чрез целева подкрепа както за изоставащите райони, така и за развитие на високотехнологични производства със значителна добавена стойност;
- повишаване на привлекателността на зоната за ТГС за преки чуждестранни инвестиции.

Мярка 1.1.3 *Извеждане на МСП с акцент върху семейния бизнес като водещ фактор за устойчиво социално-икономическо развитие чрез подкрепа/повишаване на компетентността за участие на МСП по европейски и национални програми за финансиране; повишаване на ресурсната и енергийна ефективност на МСП и подкрепа за внедряване на модели на кръговата икономика; насърчаване на предприемаческата дейност чрез подобряване на бизнес-средата при използване на наличните местни ресурси;*

Съответни нужди и потенциал за развитие:

- насърчаване на предприемаческата дейност чрез подобряване на бизнес-средата при използване на наличните местни ресурси;
- извеждане на МСП с акцент върху семейния бизнес като водещ фактор за устойчиво социално-икономическо развитие чрез подкрепа/повишаване на компетентността за участие на МСП по европейски и национални програми за финансиране;

- повишаване на ресурсната и енергийна ефективност на МСП и подкрепа за внедряване на модели на кръговата икономика.

Мярка 1.1.4. *Повишаване на квалификацията и придобиване на ключови умения - лидерски, мениджмънт, маркетинг, дигитални и други компетентности; непрекъснато технологично обновяване на МСП, свързано с нови знания и умения, машини, програмни продукти и внедряване на цифрови технологии; повишаване на фирмената култура на сътрудничество между МСП, включително за съвместно участие в проекти и програми за финансиране и за решаване на общи предизвикателства във високо конкурентна среда;*

Съответни нужди и потенциал за развитие:

- извеждане на МСП с акцент върху семейния бизнес като водещ фактор за устойчиво социално-икономическо развитие чрез подкрепа/повишаване на компетентността за участие на МСП по европейски и национални програми за финансиране;
- необходимост от повишаване конкурентоспособността на МСП чрез повишаване квалификацията и придобиване на ключови умения - лидерски, мениджмънт, маркетинг, дигитални и други компетентности;
- непрекъснато технологично обновяване на МСП, свързано с нови знания и умения, машини, програмни продукти и внедряване на цифрови технологии.

Мярка 1.1.5. *Мерки за решаване на проблема с недостига на квалифициран персонал и повишаване на квалификацията на ръководните и изпълнителските кадри – продължаващо обучение, допълнителна квалификация, преквалификация в съответствие с потребностите на бизнеса; териториално ориентирани мерки за справяне с безработицата в проблемните райони в зоната за ТГС, за насърчаване на икономически неактивните лица за търсене на работа и обучение и за стимулиране на бизнеса при откриване на нови работни места:*

- мерки за решаване на проблема с недостига на квалифициран персонал и повишаване на квалификацията на изпълнителските и ръководните кадри – продължаващо обучение, допълнителна квалификация, преквалификация в съответствие с потребностите на бизнеса;
- териториално ориентирани мерки за справяне с безработицата в проблемните райони в зоната за ТГС, за насърчаване на икономически неактивните лица за търсене на работа и обучение и за стимулиране на бизнеса при откриване на нови работни места.

Специфична цел 1.2: *Културно-историческото наследство на Република България и Република Северна Македония - предпоставка за развитие на атрактивен всесезонен туристически продукт чрез съвместни интелигентни решения с гарантиран достъп и участие на всички.*

Мярка 1.2.1. *Подобряване на мобилността и свързаността на транспортната и инженерната инфраструктура чрез развитие на системи за алтернативно придвижване, включително мрежа от велоалеи, „черни“ горски и полски пътища, хеликоптерни площадки и др.*

Съответни нужди и потенциал за развитие:

- осигуряване на инвестиции в обновяване и/или изграждане на обекти и съоръжения на инженерната и транспортна инфраструктура съобразно териториално обусловените потребности – пътни и ж.п. връзки, ВиК, електроенергийни, възобновяеми енергийни източници, предпазни и обезопасителни съоръжения, телекомуникационни и съобщителни връзки;
- развитие на система за алтернативно придвижване, включително мрежа от велоалеи, „черни“ горски и полски пътища, захранване на електромобили, хеликоптерни площадки и др.

Мярка 1.2.2. *Разработване и предлагане на интегрирани регионални туристически продукти за различни активности и локации с включване на културно-историческото наследство и природните дадености; съвместни действия за диверсификация на формите на туристическите услуги и осъществяване на всесезонен туризъм в района на ТГС;;*

Съответни нужди и потенциал за развитие:

- целеви мерки за развитие на екологичния туризъм;
- възможност за създаване на регионален туристически продукт на базата на природни дадености, културно наследство, минерални извори и относително добра туристическа инфраструктура;

Мярка 1.2.3. *Разработване на интегрирани целеви финансови пакети за насърчаване на дейността и разкриване на нови МСП в областта на туризма с акцент върху семейните предприятия и предлагането на местни продукти – винен и гастро-туризъм, селски еко-туризъм, вело-туризъм, лов и риболов, „оф-роуд“ - туризъм и др.;*

Съответни нужди и потенциал за развитие:

- целенасочени интервенции за преодоляване на съществените различия между населените места с различни йерархични нива в териториалната структура с оглед преодоляване на обезлюдяването чрез пакети от интегрирани мерки за задържане на населението;
- извеждане на МСП с акцент върху семейния бизнес като водещ фактор за устойчиво социално-икономическо развитие чрез подкрепа/повишаване на компетентността за участие на МСП по европейски и национални програми за финансиране;
- възможност за развитие на местните занаяти и услуги чрез адаптирането им към съвременната пазарна конюнктура;

Мярка 1.2.4 Създаване на съвместна мрежа от локации за прилагане на концепции от типа „зелено училище“, „на село“, „на гости при ...“, „приготвено от...“ и т.н.;

Съответни нужди и потенциал за развитие:

- съвместни мерки за ограничаване на уязвимостта на услугите в туристическия сектор вследствие на пандемични и епидемични ситуации;
- целеви мерки за развитие на екологичния туризъм;
- финансова подкрепа за културни дейности и обмен на културно наследство;

Мярка 1.2.5 Разработване и прилагане на съвместни мерки за ограничаване на уязвимостта на услугите в туристическия сектор вследствие на пандемични и епидемични ситуации; насърчаване на развитието на здравния и възстановителен туризъм - услуги и продукти, свързани със закаляването, активния отдих, спортуването на открито, укрепване на имунитета и подобряване на здравния статус чрез балнео и СПА процедури, климатолечение, калолечение; съчетаване на кратки почивки от различен вид с индивидуални пътувания.

Съответни нужди и потенциал за развитие:

- повишаване на сигурността и безопасността в туристическите локации;
- възможност за създаване на регионален туристически продукт на базата на природни дадености, културно наследство, минерални извори и относително добра туристическа инфраструктура.

1.3. Алтернативи за ПТГС и ТСИМ

Предоставените от Възложителя проекти на програма и стратегия не съдържат алтернативи. Възможно на по-късен етап идентифициране на алтернативи и варианти, които ще бъдат анализирани в ДЕО по отношение на тяхното въздействие върху околната среда и здравето на хората.

В ДЕО ще бъде направено подробно разглеждане на наличните към момента на изготвянето му алтернативи, в т.ч. „нулевата алтернатива“, ако такива бъдат разработени за ПТГС и ТСИМ.

1.4. Връзка на ПТГС и ТСИМ с други съотносими планове, програми и стратегии

В подточката на ДЕО ще се анализира връзката и съотносимостта на проектите на ПТГС и ТСИМ 2021 – 2027 г. с други планове, програми и стратегии:

- на европейско и международно ниво;
- на национално, регионално и местно ниво (попадащи в рамките на териториалния обхват на програмата и стратегията в Република България и Република Северна Македония).

А. Планове, програми и стратегии на европейско (в т.ч. двустранни) и международно ниво, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ 2021-2027 г.

- Програмата за устойчиво развитие за периода до 2030 г. на Организацията на обединените нации (ООН) „Да преобразим света“;
- Териториален дневен ред 2030;
- Европейска зелена сделка/Европейски зелен пакт;
- Пътна карта за план за действие, целящ нулево замърсяване на водите, въздуха и почвата;
- План за действие относно кръговата икономика;
- Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.;
- Регионална енергийна стратегия на трансграничния регион – Област Благоевград, Република България и Източен планов регион на Република Македония за периода 2018-2023 г.;
- Др.

Б. Планове, програми и стратегии на територията на Република България, относими към ПТГС и ТСИМ 2021-2027 г.:

- Проект на Споразумение за партньорство за програмен период 2021-2027 г.;
- Национална програма за развитие: България 2030;
- Национална стратегия за регионално развитие за периода 2012-2022 г.;
- Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. – Актуализация 2019 г.;
- Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.;
- Национална стратегия по безопасност на движението по пътищата в Република България с хоризонт 2021 - 2030 година и План за действие за нейното изпълнение за периода 2021- 2023 година;
- План за възстановяване и устойчивост (*проект*);
- Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 – 2030);
- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г.;
- Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.;
- Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г.;
- Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите 2020-2030 г.;
- Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г. (*проект*);

- Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор в Република България и План за действия към нея в краткосрочна (2013 – 2015 г.), средносрочна (2016 – 2021 г.) и дългосрочна (2022 – 2037 г.) перспектива;
- Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013-2020 г.;
- План за управление на речните басейни в Западнобеломорски район (2016-2021 г.);
- План за управление на риска от наводнения в Западнобеломорски район за басейново управление 2016-2021 г., в т.ч. Проект на Актуализирана предварителна оценка на риска от наводнения за Западнобеломорски район за басейново управление, март - 2021 г.;
- Национална приоритетна рамка за действие за Натура 2000 за периода 2021-2027 г. (*проект*).
- Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югозападен регион от ниво 2 за периода 2021-2027 г. (*проект*);
- Общински стратегии, планове и програми за общини Благоевград и Кюстендил, в т.ч. Общи устройствени планове на Община Благоевград и Община Кюстендил;
- Др.

Б. Планове, програми и стратегии на територията на Република Северна Македония, относими към ПТГС и ТСИМ 2021-2027 г.:

- Стратегия за регионално развитие на Република Северна Македония 2021-2031 г.;
- Програма за развитие на Североизточен регион на планиране 2020-2024 г.;
- Програма за развитие на Източен регион на планиране 2020-2024 г.;
- Програма за развитие на Югоизточен регион на планиране 2021-2026 г.;
- Национална стратегия за устойчиво развитие на Република Македония 2009-2030 г.;
- Национална стратегия за опазване на природата 2017-2027 г.;
- Национална стратегия за биологичното разнообразие с план за действие 2018-2023 г.;
- Стратегия за енергийно развитие в Република Македония до 2040 г. (*проект*);
- Стратегия за управление на риска 2018-2020 г.;
- Стратегия за околната среда и изменението на климата;
- Водна стратегия на Република Македония;
- Стратегически планове на Министерство на околната среда и пространственото планиране на Република Северна Македония;
- Национална стратегия за устойчиво развитие в Република Македония;

- Национална стратегия за инвестиции в околната среда;
- Национална стратегия за сближаване на околната среда;
- Стратегия за управление на отпадъците на Република Македония (2008-2020);
- Национален план за управление на отпадъците на Република Македония 2020 – 2026 (*проект*);
- Национални планове за опазване на околния въздух;
- Програма за намаляване на замърсяването на въздуха;
- Регионални планове за управление на отпадъците на Република Северна Македония
- План за затваряне на депа, несъответстващи на нормативните изисквания, в Република Македония
- Др.

В ДЕО ще бъде направен анализ на съответствието и съгласуваността на предвижданията на ПТГС и ТСИМ 2021-2027 г. със съотносимите планове, програми и стратегии, в т.ч. и с такива, предложени за разглеждане от заинтересованите страни в резултат на консултациите по настоящото Задание.

2. Текущо състояние на околната среда и евентуално развитие без прилагането на ПТГС и ТСИМ

2.1. Текущо състояние на околната среда

Текущото състояние на околната среда в обхвата на трансграничния регион – предмет на ПТГС и ТСИМ ще бъде разгледано, анализирано и оценено в ДЕО по отношение на всеки компонент и фактор на средата, в т.ч. по отношение на населението и човешкото здраве за територията на Области Благоевград и Кюстендил (Република България) и Североизточен, Източен и Югоизточен райони (Република Северна Македония). За целта на Заданието е представена само основна/резюмирана информация за състоянието на околната среда.

2.1.1. Климат и климатични изменения

А. Климатична характеристика

Области Благоевград и Кюстендил (Република България)

Преходното географско положение и разнообразният релеф на двете области обуславят динамиката и вариациите в климата на територията им. Разграничават се три основни типа – умереноконтинентален, преходно-континентален и планински климат.

По поречието на р. Струма, Струмешница и Места климатът е със силно изразено средиземноморско влияние.

Като цяло за двете области са характерни продължителните летни засушавания в низините, късните пролетни и ранните есенни слани, стойности на валежите – под средните за страната и неравномерно разпределени по сезони и месеци.

Североизточен, Източен и Югоизточен райони (Република Северна Македония)

В западната (долната) част на **Североизточния район** преобладава умерено-континенталният (топло континентален) климат, в източната част преобладава по-студен континентален климат, а в планините с надморска височина над 1000 м - планински. Според данните за средните месечни валежи, стойностите са сравнително ниски, но относително равномерно разпределени през годината. Изключение е месец май с най-големи количества.

Климатът в **Източния район** се формира под въздействието на средиземноморски и континентален климат. Характерни са дълги и сухи лета, с честа поява на високи температури до +41°C и меки и влажни зими с рядка поява на ниски температури.

Специфичното географско и топографско положение на **Югоизточния регион** благоприятства дълги горещи лета с високи дневни температури и намаляващи ежегодно валежи, както и ниски зимни температури и ветрове от всички посоки. Типични ветрове за този регион са: северозападните, югозападните, северните, както и южните топли ветрове.

Б. Климатични изменения

Рекордно високите температури през последните десетилетия, топенето на ледниците, по-влажният въздух и др. показват, че глобалното затопляне на климата е неоспорим факт. От 1989 г. насам преобладават положителни аномалии на средната годишна температура на въздуха спрямо климатичната норма на базисния период 1961 – 1990 г.

За разглеждания трансграничен район тенденциите са:

- Намаляване на валежите, което се дължи основно на увеличаването на температурите – очаква се намаление на водните ресурси, в т.ч. за питейно-битови цели и напояване, което ще се отрази негативно на населението и селското стопанство;
- Увеличаване на честотата на екстремните метеорологични явления – наводнения и суши, за които вече е регистрирана повишена честота в сравнение с близкото минало;
- Влошаване на качеството на водата във водните обекти - поради намаленото водно количество, съответно намаленото количество на разтворен кислород, заустванията ще доведат до повишаване на концентрацията на замърсители;
- Изсъхване на горски насаждения, особено в дъбовия пояс до около 1200 m надморска височина, и изменение на видовия състав на растителността на по-голяма надморска височина, увеличаване на риска от пожари и вредители;

- Преки и косвени въздействия върху здравето на хората – замърсяване на въздуха, замърсяване на храни, питейни води, в т.ч. недостиг на питейна вода.

В ДЕО ще бъде представена подробна информация за текущото състояние и климатичните особености на климатичните области и подобласти, в които попада трансграничната територия в обхвата на ПТГС и ТСИМ; състоянието и тенденциите в изменението на климата; нивата на емисиите на парниковите газове по индикатори.

2.1.2. Състояние на атмосферния въздух

Области Благоевград и Кюстендил (Република България)

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство територията на страната е разделена на шест Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) със Заповед № 969/21.12.2013 г. на Министъра на околната среда и водите. Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва по райони, като се отчита спецификата на всяко населено място, в което се извършва контрол. Области Благоевград и Кюстендил попадат на територията на Югозападен РОУКАВ.

Съгласно Заповед РД-969/21.12.2013г. на Министъра на околната среда и водите, територията на Община Благоевград е включена в списъка на районите за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (КАВ) на територията на Република България като зона/териториална единица, в която се констатира замърсяване на атмосферния въздух с фини прахови частици (ФПЧ₁₀) и полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ). Прилага се актуализирана *Програма за качеството на атмосферния въздух на община Благоевград за периода 2019-2023г.* Основен източник на замърсяване на въздуха е битовото отопление.

Североизточен, Източен и Югоизточен райони (Република Северна Македония)

Република Северна Македония е изправена също пред проблеми по отношение на качеството на атмосферния въздух. Ежегодно концентрациите на определени замърсители превишават пределните стойности, определени в националното законодателство – основен проблем са фини прахови частици (ФПЧ₁₀ и ФПЧ_{2,5}), като основен източник е битовото отопление, аналогично на Република България. Държавата прилага *Програма за ограничаване на замърсяването на атмосферния въздух.*

В ДЕО ще бъдат анализирани данни за замърсяването на въздуха в териториите в обхвата на ПТГС и ТСИМ, основните източници на замърсяване и текущите тенденции по отношение на качеството на атмосферния въздух.

2.1.3. Състояние на водите, зони за защита на водите, риск от наводнения

Основната цел на европейската политика, свързана с водите, е да се гарантира достатъчно количество вода с добро качество, както за потребностите на хората, така и за околната среда.

А. Повърхностни води

Области Благоевград и Кюстендил (Република България)

Територията на двете области попада в обхвата на Западнобеломорски район за управление на водите и във водосборите на реките Струма и Места.

Поречията на тези реки са найводоносните сред речните басейни в страната, с най-голям годишен обем на отточните водни количества. Басейните на реките Струмешница и Лебница (притоци на р. Струма) са трансгранични между Република България и Република Македония.

Периодът на действие на ПТГС и ТСИМ съвпада с прилагането на ПУРБ и ПУРН в Западнобеломорски район за периода 2016-2021, както и за периода 2022-2027 г.

При прегледа на текущото състояние на околната среда, отразяването на състоянието и характеристиките на повърхностните и подземните води е извършено по водни тела съгласно информацията поместена в ПУРБ 2016 - 2021 г. в Западнобеломорски райони и актуална информация за състоянието на водите поместена на интернет страницата на Басейновата Дирекция.

При изготвяне на доклада за екологична оценка, ще бъде съобразено становище на Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ с изх.№ 11-01-155(1)/ 09.06.2021 г.

Североизточен, Източен и Югоизточен райони (Република Северна Македония)

Повърхностните водни тела в трите района на Република Северна Македония попадат в два речни водосбора – Егейски – р. Струмица и Вардарски – р. Брегалница.

Най-честите причини за влошено екологично състояние на повърхностните водни тела в района са свързани с органично замърсяване от непречистени битови и промишлени отпадъчни води, дифузно замърсяване от селскостопански дейности – земеделие и животновъдство, нерегламентирани зауствания на непречистени битови и промишлени отпадъчни води.

Б. Подземни води

Факторите, които определят условията за формиране, динамиката и режима на подземните води са физико-географски: релеф, климат, хидрология и хидрография и геоложки: геоложки строеж, литоложки състав на скалите и тектонски структури.

Трансграничната територия е богата на подземни водни тела.

Най-значителна причина за състоянието на водните тела в района, оценени в лошо състояние по физикохимични параметри (превишения по показатели БПК₅, електропроводимост, нитритен азот, нитратен азот, общ фосфор и др.), са източниците на дифузно замърсяване (населени места без изградена канализация, замърсяване с отпадъци и др.).

В. Зони за защита на водите

Съгласно разпоредбите на чл. 6 от Рамковата директива на водите се изисква от държавите членки на ЕС да осигурят изготвянето на регистри за всички зони за защита на водите в границите на всеки отделен район за басейново управление, които се преразглеждат и актуализират на всеки 6 години.

Регламентирани са следните зони за защита на водите:

- територията на водосбора на повърхностните водни тела и земната повърхност над подземните водни тела, които се използват за питейно-битово водоснабдяване и имат средно денонощен дебит над 10 куб.м или служат за водоснабдяване на повече от 50 човека и водните тела, които се предвижда да бъдат използвани за питейно-битово водоснабдяване;
- водните тела, определени като води за отдих и водни спортове, включително определените зони с води за къпане;
- зоните, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включително уязвими зони и чувствителни зони;
- зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми;
- защитените територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване.

Г. Риск от наводнения

Комплексен подход за управление на риска от наводнения се въвежда от Директива 2007/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2007 година относно оценката и управлението на риска от наводнения, чиято цел е да се постигне намаляване на бъдещия риск чрез проучване, оценка и въздействие върху всички фактори, влияещи върху появата на наводненията и значимостта на последиците им върху човешкото здраве, стопанската дейност и околната среда.

Директивата изисква от държавите членки да разработят План за управление на риска от наводнения (ПУРН) с включена Програма от мерки (ПоМ). Неговата цел е да създаде условия за намаляване неблагоприятното въздействие върху човешкото здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност от наводненията, и по-конкретно в определените райони със значителен потенциален риск от наводнения.

В трансграничния район, предмет на ПТГС и ТСИМ, попадат райони с със значителен потенциален риск от наводнения.

В ДЕО ще бъде представена информация за състоянието на повърхностните и подземните води в обхвата на територията на трансграничния регион, предмет на ПТГС и ТСИМ, състоянието на зоните за защита на водите, наличието на райони със значителен потенциален риск от наводнения. За анализите на водите на територията на области Благоевград и Кюстендил ще се ползват ПУРБ и ПУРН на Западнобеломорски район за периода 2016-2021 г., както и актуализираната предварителна оценка на риска от наводнения към проекта на ПУРН за периода 2022-2027 г.

2.1.4. Състояние на земните недра

Съвременният природногеографски облик на територията на Република България и Република Северна Македония е плод на продължително и сложно развитие, началото на което е поставено в геоложкото минало. Основните форми на релефа са се образували при

действието на нагъвателните, разседните, вулканските и седиментационните процеси, особено през последния неотектонски етап от развитието на територията.

В ДЕО ще бъдат разгледани особеностите на земните недра в територията в обхвата на ПТГС и ТСИМ.

2.1.5. Състояние на почвите

Области Благоевград и Кюстендил (Република България)

Съгласно горскорастителното райониране на Р България области Благоевград и Кюстендил попадат в Тракийска горскорастителна област, подобласт Осоговия. Основен почвен тип по долините на реките, в равнините и в долните части на планинските склонове до 600 m н. в. са флувисолите (алувиални и делувиални почви), лувисолите (канелени горски почви), а също така и плитките рендзини. В планините от 700 до 1300 m надморска височина, в зоната на разпространение на горите от горун, бук и ела са разпространени камбисоли (кафяви горски почви). На височина 1000 - 1500 m се разполагат камбисоли (кафяви горски почви) под букови и смесени гори от ела и смърч.

В по-високите части на високопланинския пояс са разпространени камбисоли (тъмноцветни горски почви) под смърчови гори, които на височина над 1500 m се сменят с планинско-ливадни почви и плитки регосоли.

Североизточен, Източен и Югоизточен райони (Република Северна Македония)

В разглежданите райони на Република Северна Македония въз основа на геоложкия състав, релефната структура, климатични условия, хидрографски особености и характеристики на растителността и дивата природа е формирана мозайка от различни почвени типове. За речните долини са характерни флувисолите, за подножията на планините – кафяви горски почви. Ранкери или хумусни силикатни почви са характерни за високопланинските пасища.

В ДЕО ще се представи подробна информация за състоянието на почвите, в т.ч. почвено запечатване, ерозия на почвите, замърсяване на почвите в обхвата на територията на ПТГС и ТСИМ.

2.1.6. Състояние на биологичното разнообразие

Биологичното разнообразие на Република България и на Република Северна Македония в териториалния обхват на ПТГС и ТСИМ се характеризира с голяма хетерогенност и висока степен на реликтност и ендемизъм. Това е резултат от централното им географско положение на Балканския полуостров, както и от влиянията, на които територията му е била изложена в миналото, особено през плейстоцена. Големите температурни колебания преди, по време и след края на ледниковия период са причинили масови миграции на представители на дивата природа. Подобни движения са оставили дълбоки следи върху неотдавнашната флора и фауна на по-широко европейското пространство, включително в разглеждания трансграничен район.

В ДЕО ще бъде представена информация за характерната растителност и животински свят в обхвата на територията, предмет на ПТГС и ТСИМ, в т.ч. редки и застрашени видове (в т.ч. предмет на опазване съгласно нормативни актове), инвазивни чужди видове и неместни видове, природни местообитания и др.

2.1.7. Защитени зони и защитени територии

За опазване или възстановяване на благоприятното състояние на природни местообитания и видове в техния естествен район на разпространение се обособяват специални територии с режим на защита.

В ДЕО ще бъдат разгледани защитените зони и защитените територии в обхвата на трансграничния район.

2.1.8. Състояние на ландшафта

Области Благоевград и Кюстендил (Република България)

Съгласно Ландшафтното райониране по Г. Петров, 1997 г., районът на двете области попада в Южнобългарската планинско-котловинна област, като заема части от Крайщенската, Осоговско-Среднострумската, Южнострумската, Рилската и Пиринската подобласти. Като класове ландшафти преобладават котловинните и планинските.

В ДЕО ще бъде направен анализ на състоянието на ландшафта в района на територията в обхвата на ПТГС и ТСИМ..

2.1.9. Състояние на материалните активи

Материалните активи се разделят на дълготрайни (земя, сгради, инфраструктура, съоръжения) и краткотрайни (суровини и материали). Състоянието им е в пряка зависимост от наличието на финансова обезпеченост за тяхното обновяване и развитие. В трансграничния район, нуждите от инвестиции в конкретни дейности и мерки се определя основно на база на състоянието на материалните активи към момента.

В ДЕО ще бъде направен анализ на състоянието на основните материални активи, свързани с ПТГС и ТСИМ.

2.1.10. Културно-историческо наследство, включително архитектурно и археологическо наследство

Република България и Република Северна Македония разполагат богатство от културни ценности, в т.ч. са регистрирани такива на територията на трансграничния регион в обхвата на ПТГС и ТСИМ.

В ДЕО ще бъде представена информация за културното наследство и регулациите за опазването му на територията на трансграничния регион в обхвата на ПТГС и ТСИМ.

2.1.11. Състояние по отношение на вредните физични фактори

Автомобилният трафик е основният източник на шумово замърсяване в Европа, като през следващото десетилетие се очаква нивата на шума да се увеличат, както в градските, така и в селските райони, поради развитието на урбанизацията и повишената нужда от мобилност.

За ограничаване на вредното въздействие на шума в околната среда е приета Директива 2002/49/ЕО от 25.06.2002 г. за оценка и управление на шума в околната среда.

И в Република България и в Република Северна Македония е прието законодателство за ограничаване на шума в околната среда.

В ДЕО ще бъде представена информация за състоянието на фактора и основните източници на шум в трансграничния регион в обхвата на ПТГС и ТСИМ.

2.1.12. Състояние и управление на отпадъците

Отпадъците се приемат като екологичен, социален и икономически проблем, а нарастващото потребление и „консуматорското“ поведение на обществото продължават да произвеждат големи количества отпадъци. Необходими са големи и разнородни усилия за предотвратяване на образуването им. Отпадъците представляват и загуба на материални ресурси (чрез метали и други материали, които могат да се рециклират), а в същото време имат и потенциал като енергийни източници.

Прилагането на дейностите по третиране на отпадъци като повторна употреба и рециклиране са благоприятни за околната среда, водещи до отклоняване на отпадъци от депата.

И Република България и Република Северна Македония разработват и прилагат Национални планове за управление на отпадъците. По отношение на наблюдаваните към момента тенденции:

- През последните години в **Република България** се запазва едно сравнително постоянно ниво на отпадъците, предадени за оползотворяване, което е показателно за усилията рециклиране на отпадъци, намаляване на количествата за депониране на национално ниво и прилагането на йерархията при практиките за управление на отпадъците;
- Основен метод за окончателно обезвреждане на отпадъци в **Република Северна Македония** е депонирането. Само някои опасни отпадъци от здравни заведения и някои течни опасни отпадъци се изгарят и изгарят съвместно. Отчитат се проблеми с отчетността на отпадъците.

В ДЕО ще бъде представена подробна информация за управлението на отпадъците в трансграничния регион, попадащ в обхвата на ПТГС и ТСИМ.

2.1.13. Опасни химични вещества и риск от големи аварии

При реализиране на дейности и мерки по ПТГС и ТСИМ, свързани със строителство на обекти и инфраструктура е необходимо да се съобразят съществуващите в района

предприятия, извършващи дейности по съхранение/производство/употреба на опасни химични вещества и смеси в количества, които обуславят риск от големи аварии. В зависимост от количеството (когато е над съответното прагово количество) на тези вещества предприятията се класифицират като такива с нисък или с висок рисков потенциал.

С цел съобразяване на съществуващите такива предприятия от гледна точка на риска за околната среда и човешкото здраве, в ДЕО ще бъде представена информация за тях.

2.1.14. Здравно състояние на населението

Основните здравни индикатори за оценка на здравното състояние на населението са демографските показатели (раждаемост, смъртност, детска смъртност, естествен прираст), заболяемост, болестност, смъртност по причини и други. Анализът им, заедно с анализа на рисковите фактори, свързани с населението и човешкото здраве (фактори на социално-икономическата среда; фактори, свързани с начина на живот; фактори, свързани с околната и трудовата среда), ще дадат ясна представа за съществуващото състояние и тенденции в здравното състояние на населението.

В последните години в разглеждания трансграничен район се наблюдават тенденциите за намаляване на населението, ниска раждаемост, висока смъртност – с водеща причина болести на органите на кръвообращението и новообразувания.

От факторите на околната среда най-значимо е въздействието в резултат на замърсяването на въздуха и шума.

За ДЕО ще бъдат използвани официални статистически данни и доклади, въз основа на които ще се извърши анализ на демографските показатели и рисковите фактори за човешкото здраве на територията на трансграничния район в обхвата на ПТГС и ТСИМ.

2.2. Евентуално развитие на околната среда без прилагането на ПТГС и ТСИМ

Въз основа на характеристиката на аспектите на околната среда в т. 2.1 на ДЕО, в т.2.2. ще бъде направен анализ на евентуално развитие на аспектите на околната среда, в т.ч. по отношение на човешкото здраве, без прилагането на ПТГС и ТСИМ (по този начин ще бъде оценено въздействието на „нулевата алтернатива“, т.е. отказ от реализиране на ПТГС и ТСИМ).

3. Характеристика на околната среда за територии, които вероятно ще бъдат значително засегнати с реализацията на ПТГС и ТСИМ

Въз основа на характеристиката на аспектите на околната среда към момента (която ще бъде направена в т.2 на ДЕО), както и на предвижданията на ПТГС и ТСИМ, в този раздел на ДЕО ще бъде обърнато внимание на онези територии, които ще са най-значително засегнати от програмата и стратегията. Ще бъдат подробно разгледани

чувствителни територии като защитени зони от екологичната мрежа „Натура 2000”, населени места и други обекти, подлежащи на здравна защита, санитарно-охранителни зони около водоизточници, райони с риск от наводнения и др.

4. Съществуващи екологични проблеми, установени на различно ниво, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ включително отнасящите се до райони с особено екологично значение, като защитените зони по Закона за биологичното разнообразие

В точката ще бъдат описани съществуващите екологични проблеми в страната, установени на различно ниво, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ. Ще бъде направен анализ на връзката между екологичните проблеми и предвижданията на програмата и стратегията, съответно – изводи дали ПТГС и/или ТСИМ води/водят до подобряване на екологичната обстановка, или до влошаване и задълбочаване на съществуващи екологични проблеми и/или възникване на нови такива.

5. Цели на опазване на околната среда на национално и международно равнище, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ и начин, по който тези цели и всички екологични съображения са взети под внимание при изготвянето на програмата и стратегията

В тази точка ще бъде направен анализ на стратегиите, плановете и програмите, които поставят цели по опазване на околната среда на национално (за Република България и Република Северна Македония) и международно (европейско) равнище, които имат отношение към ПТГС и ТСИМ, като въз основа на анализа, ще бъдат направени изводи за начина и степента, в които в програмата тези цели и екологични съображения са взети предвид.

6. Вероятни значителни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, в т.ч. и трансгранични въздействия върху околната среда в други държави

Тъй като ПТГС и ТСИМ са стратегически документи, съобразно същността и подробността на предвижданията им, оценката на вероятните значителни въздействия върху околната среда и човешкото здраве ще бъде направена на две нива на подробност:

- Стратегическо ниво:
  - За ПТГС това включва оценка на въздействието на *Общата цел, Приоритетите и Специфичната цел*;
  - За ТСИМ това включва оценка на въздействието на *Визията, Стратегическата цел и Специфичните цели*.
- Ниво „мерки/дейности“:

- За ПТГС това включва оценка на въздействието на *дейностите/инвестициите, обект на подкрепа;*
- За ТСИМ това включва оценка на въздействието на *мерките.*

Въздействието ще се оцени като се извърши анализ по компоненти и фактори на средата на вероятните значителни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, в т.ч. вторични, кумулативни, едновременни, краткосрочни, средносрочни, дългосрочни, постоянни и временни, положителни и отрицателни последици от осъществяване на ПТГС и ТСИМ.

По отношение на **вероятното трансгранично въздействие** в резултат на прилагането на ПТГС и ТСИМ:

- ПТГС и ТСИМ са с трансграничен характер и обхват, като и двата документа целят въздействие в обхвата на определения трансграничен регион. В тази връзка, **чрез изготвянето на един общ ДЕО за цялата територия в обхвата на програмата, по подразбиране ще бъде оценено въздействието на предвижданията на двата документа в трансграничния регион, като ще бъдат проведени консултации и в двете държави;**
- По отношение на трансграничното въздействие по смисъла на *Протокола за стратегическа екологична оценка към Конвенцията за оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст*, в ДЕО ще бъде анализирана вероятността за трансгранично въздействие на територията на други държави, извън трансграничния регион – предмет на ПТГС и ТСИМ. На този етап, съобразявайки предвижданията на проектите на програмата и стратегията няма основание за предположение за трансгранично въздействие върху най-близките съседни държави – Република Сърбия и Република Гърция.

7. Мерки, предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсирание на неблагоприятните последици от осъществяването на ПТГС и ТСИМ върху околната среда и човешкото здраве

На база на резултатите от извършените в предходната точка (на ДЕО) анализи и оценки на предполагаемото въздействие върху околната среда и човешкото здраве в резултат на реализирането на ПТГС и ТСИМ, ще бъдат предложени мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсирание на неблагоприятните последици от осъществяването на програмата и стратегията върху околната среда и човешкото здраве.

Мерките ще бъдат мотивирани, в т.ч. и по отношение на очакваните резултати от прилагането им. Същите ще бъдат представени като:

- *мерки за отразяване в окончателния вариант на програмата ;*

- мерки за изпълнение при прилагане на програмата.

При предлагането на мерките ще бъдат съобразени и получените резултати от консултациите в рамките на процедурата по ЕО.

8. Мотиви за избор на разгледаните алтернативи

Към момента на разработване на настоящото Задание за обхват и съдържание на ДЕО проектите на ПТГС и ТСИМ не съдържат алтернативи.

В случай че на следващ етап бъдат идентифицирани алтернативи и варианти, същите ще бъдат анализирани по отношение на тяхното въздействие върху околната среда и човешкото здраве в ДЕО.

В ДЕО ще бъде направено сравнение на наличните към момента на изготвянето му алтернативи, в т.ч. „нулевата алтернатива”, ако такива бъдат идентифицирани за ПТГС и/или ТСИМ.

9. Методи за извършване на екологичната оценка, използвана нормативна база и документи и трудности при събиране на необходимата за това информация

Основните **методически документи**, които ще бъдат ползвани, са следните указания и методики:

- Guidance on the implementation of Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment - European Commission – DG Environment;
- Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment, 2013 – European Commission;
- The Use of Spatial Data for the Preparation of Environmental Reports in Europe JRC technical support, 2010;
- Resource Manual to Support Application of the Protocol on Strategic Environmental Assessment, 2011 – UNECE;
- Good Practice Recommendations on Public Participation in Strategic Environmental Assessment, 16 February 2016 – UNECE;
- Cross border orientation paper for IPA CBC cooperation programmes with the participation of regions of Bulgaria, North Macedonia and Turkey, Ref. Ares(2019)6239329 - 09/10/2019;
- Strategic environmental assessment in Interreg NEXT programmes - Guidance note and review of approaches, July 2020, TESIM;
- Letter Ref. Ares(2020)32846 - 06/01/2020 of EC with provisions and clarifications for environmental assessments applicable to the plans and programmes co-financed by the EU in the period 2021-2027;

- Presentation on *Application of the SEA Directive to the EU 2021-2027 cofinanced programmes*, 40th meeting of the Expert Group on ESIF(EGESIF), Brussels, 11-12 February 2020, Directorate-General for the Environment.

Изготвянето на ДЕО ще се извърши по следния **методологичен подход**:

- 1) Запознаване на колектива експерти с проектите на ПТГС и ТСИМ и техните предвиждания, предоставената друга документация от Възложителя, становищата по заданието за определяне на обхвата и съдържанието на ДЕО;
- 2) Анализ на свързаните с проектите на ПТГС и ТСИМ планове, стратегии и програми;
- 3) Събиране, анализ и обработка на данни за съществуващото състояние на околната среда по компоненти и фактори, взаимовръзката връзката му с настоящото ниво на развитие на трансграничния район в обхвата на ПТГС и ТСИМ;
- 4) Анализ на развитието на околната среда в случай на неприлагане на ПТГС и ТСИМ (оценка на въздействието на т. нар. „нулева алтернатива“);
- 5) Анализ на вероятното значително засягане на територии с ПТГС и ТСИМ;
- 6) Събиране, обработване и анализ на информация за съществуващите екологични проблеми на национално ниво и връзката им с ПТГС и ТСИМ, в т.ч. възможно развитие на тези проблеми с и без реализирането на ПТГС и ТСИМ;
- 7) Анализ на степента, в която проектите на ПТГС и ТСИМ съобразяват относимите цели и мерки за опазване на околната среда, включени/идентифицирани в документи - планове, стратегии и програми на национално и международно ниво;
- 8) Анализ и оценка на въздействието на ПТГС и ТСИМ върху околната среда: Тъй като ПТГС и ТСИМ са стратегически документи, оценката на вероятните значителни въздействия върху околната среда и човешкото здраве ще бъде извършена на две нива на подробност („стратегическо“ и „мерки/дейности“);
- 9) Предлагане на мерки за предотвратяване, намаляване и ограничаване на въздействията, както и на мерки по наблюдение и контрол на въздействието на програмата при изпълнението и;
- 10) Мотивиран избор на най-подходящата алтернатива по отношение на въздействие върху околната среда и здравето на хората;
- 11) Изготвяне на мотивирано заключение за реализирането на ПТГС и ТСИМ.

Основни **нормативни актове**, които ще бъдат съобразени при изготвяне на доклада за ЕО са:

А. За Република България:

- Закон за опазване на околната среда;
- Закон за биологичното разнообразие;
- Закон за управление на отпадъците;
- Закон за чистотата на атмосферния въздух;

- Закон за ограничаване изменението на климата;
- Закон за водите;
- Закон за защита на растенията;
- Закон за почвите;
- Закон за защита от шума в околната среда;
- Закон за защитените територии;
- Закон за опазване на земеделските земи и Правилник за прилагането му;
- Закон за културното наследство;
- Закон за защита при бедствия;
- Закон за устройство на територията;
- Закон за горите и Правилник за прилагането му;
- Закон за здравословни и безопасни условия на труд;
- Закон за здравето;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони;
- Други подзаконовни нормативни актове, поставящи регулации относно компоненти и фактори на околната среда и човешкото здраве.

Б. За Република Северна Македония (https://www.moepp.gov.mk/?page_id=901):

- Закон за околната среда (вкл. Глава X Оценка на влиянието на определени стратегии, планове и програми върху околната среда);
- Закон за качество на атмосферния въздух;
- Закон за защита на природата;
- Закон за защита на околната среда от шума;
- Закон за управление на отпадъците;
- Закон за батериите и акумулаторите и отпадъчните батерии и акумулатори;
- Закон за управление на опаковките и отпадъците от опаковки;
- Закон за управление на електрическото и електронно оборудване;
- Закон за водите;
- Закон за пространствено и градско планиране;
- Закон за изпълнение на Пространствения план на Република Македония;
- Закон за световното природно и културно наследство;
- Закон за оценка;
- Подзаконовни нормативни актове по *стратегическа оценка на въздействието върху околната среда*:

- Указ за общественото участие по време на изготвянето на регламенти и други актове, както и планове и програми в областта на околната среда;
- Указ за стратегиите, плановете и програмите, включително промените в тези стратегии, планове и програми, за които задължително се прилага процедура за оценка на тяхното въздействие върху околната среда и върху живота и здравето на хората;
- Указ за съдържанието на доклада за стратегическа оценка на околната среда;
- Постановление относно критериите, въз основа на които се вземат решения дали някои документи за планиране биха могли да имат значително въздействие върху околната среда и човешкото здраве;
- Други подзаконовни нормативни актове, поставящи регулации относно компоненти и фактори на околната среда и човешкото здраве.

Като **източници на информация** ще бъдат използвани и:

- Официални статистически данни, доклади и бюлетини за Република България и Република Северна Македония;
- Национални доклади за състоянието и опазването на околната среда на Република България и Република Северна Македония;
- Стратегии, планове и програми на Република България и Република Северна Македония, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ;
- Стратегии, планове и програми на национално (на Република България и Република Северна Македония) и международно (европейско) ниво, поставящи цели по опазване на околната среда;
- Литературни източници на информация за компонентите и факторите на околната среда в Република България и Република Северна Македония (климатични фактори, геология, хидрология, ландшафт, растителност, животински свят и др.).

Ще бъдат разгледани и техническите недостатъци и липсата на ноу-хау при набавянето на информация (при установяване на такива).

За изготвяне на настоящото Задание е използвана следната документация:

- Проекти на ПТГС и ТСИМ;
- Нормативна база за разработване на програмите за програмен период 2021-2027 г.;
- Писмо с изх. № ЕО-17/29.06.2021 г. на министъра на околната среда и водите;
- Друга документация, предоставена от УО и НО.

10. Мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на ПТГС и ТСИМ

Съобразно резултатите и изводите от прогнозите за въздействие върху околната среда и човешкото здраве в резултат на прилагането на ПТГС и ТСИМ, ще бъдат препоръчани мерки, въз основа на които да се извършва наблюдението и контролът на въздействието върху околната среда и човешкото здраве в резултат на прилагането на програмата и стратегията. Мерките ще съдържат измерими индикатори, по чиято стойност ще се определя наличието или липсата на значително въздействие върху околната среда и човешкото здраве при прилагането на ПТГС и ТСИМ.

11. Заключение на екологичната оценка

Въз основа на резултатите от прогнозите, които ще бъдат направени в ДЕО, както и получените становища по време на процедурата по ЕО, екипът от експерти ще направи своето заключение относно предполагаемото значително въздействие на ПТГС и ТСИМ върху околната среда и човешкото здраве.

12. Справка за резултатите от проведените консултации в процеса на изготвяне на ПТГС и ТСИМ и извършване на екологичната оценка

В ДЕО ще бъдат описани всички получени в хода на процедурата по екологична оценка становища, както и начина им на отразяване в Доклада за екологична оценка и мотивите за това.

13. Нетехническо резюме на екологичната оценка

Като отделно приложение към Доклада за екологична оценка ще бъде изготвено нетехническо резюме, в което ще бъде представена съкратена, но достатъчна за запознаване на широката общественост информация по основните раздели на ДЕО, несъдържаща технически термини, при спазване на разпоредбата на чл.17, ал.3 от Наредбата за ЕО.

14. Приложения към доклада за екологична оценка

Освен нормативно изискващото се нетехническо резюме, което е отделно приложение, под формата на приложения към ДЕО ще бъдат предоставени копия на становища, получени в резултат на консултациите по заданието за обхват и съдържание на доклада за ЕО и други приложения, при необходимост.